

Jaarplan 2017

Praktijkcentrum

Instituut voor Praktisch-theologisch Onderzoek en Dienstverlening

*Ondersteunen en inspireren
van kerken onderweg*

Dr. H. Geertsema
December 2016

praktijkcentrum
voor onderzoek en
dienstverlening
in de kerken

ONDERSTEUNEN EN INSPIREREN

VAN KERKEN ONDERWEG

Inhoud

Inleiding	3
1. Nadere analyses	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Inhoudelijk	4
1.3 Organisatie	5
1.4 Samenwerking	5
1.5 Afsluiting	6
2. Programmalijn 1: Verbinding met de Bron	7
2.1 Inleidend	7
2.2 Dienstverlening	7
2.3 Onderzoek	8
3. Programmalijn 2: Gemeenten, leidinggeven en transities	10
3.1 Inleiding	10
3.2 Dienstverlening	10
3.3 Onderzoek	11
3.4 Overige	12
4. Programmalijn 3: Uitreikende gemeenschappen	13
4.1 Inleiding	13
4.2 Dienstverlening	13
4.3 Onderzoek	15
5. Programmalijn 4: Data en Trends	16
5.1 Inleiding	16
5.2 Werkzaamheden	16
6. Onderzoek en projecten	17
6.1 Inleiding	17
6.2 Soorten onderzoek	17
6.3 Verantwoording	18
7. Organisatiegerichte ontwikkelingen	19
7.1 Inleiding	19
7.2 Marketing	19
7.3 Procesgang rapportage GS GKv 2017	19
7.4 Kwaliteit, huisvesting, personeelsbeleid	20
8. Nawoord	21
<i>Bijlage begroting 2017</i>	<i>22</i>

Inleiding

Voor u ligt het Jaarplan 2017. In dit jaarplan wordt voortgewerkt binnen de kaders die aangegeven zijn in het beleidsdocument Koninkrijk van Priesters uit 2014 en de uitwerking daarvan in de jaarplannen 2015 en 2016. Het Jaarplan 2017 zal vooral het karakter hebben van een 'technisch' document. Dit wegens de afronding van de taakstelling uit het meerjarenplan Koninkrijk van Priesters. En tevens de aanloop naar het nieuwe meerjarenplan in de rapportage aan de Generale Synode Gereformeerde Kerken vrijgemaakt 2017 (verder GS GKV 2017): 'Dienstbaar aan Priesters'.

Om het Jaarplan 2017 actueel te houden binnen die kaders zijn een aantal nadere analyses uitgevoerd.

Allereerst is er een nadere analyse gedaan op de wijze waarop onderzoekers bijdragen aan de integrale taakstelling advies – ontwikkeling – onderzoek van het Praktijkcentrum. Dit resulteerde in een notitie waarin tevens analyses gedaan werden over de samenwerking tussen onderzoekers en adviseurs en ontwikkelaars in het Praktijkcentrum.

Verder is er als uitvloeisel van de voorbereiding Begroting 2017 begonnen met de herijking van de notitie over declarabiliteit, die medio 2013 tijdens de voorbereiding van het Praktijkcentrum was vastgesteld. Deze notitie fungeert sindsdien als leidraad voor de vaststelling van de declarabiliteit van medewerkers. Ondertussen zijn meer gegevens voorhanden om de notitie te actualiseren voor de nieuwe meerjarenperiode. Daardoor kan aan de deelnemende partners en de kerken verantwoording worden afgelegd van de interne reflectie op efficiënt en effectief functioneren.

In 2016 is vanuit de toegenomen helderheid over de positie van het Praktijkcentrum contact gezocht met andere instellingen op het terrein van ondersteuning van gemeenten binnen de GKV en waar wenselijk of nuttig daarbuiten, om de beperkte capaciteiten van het Praktijkcentrum en veel van de collega instellingen zo optimaal mogelijk in te zetten. De uitkomsten van activiteiten zijn input voor de ontwikkelingstaken van de organisatie in 2017.

De rapportage aan de GS GKV 2017 is besproken met de bestuurders van de Theologische Universiteit Kampen (verder TU-K) en hogeschool Viaa te Zwolle (verder Viaa-theologie). De inhoudelijke aspecten van het meerjarenplan daarin zijn tevens doorgesproken met de medewerkers van de sectie Praktische Theologie van de TU-K en met de direct bij Viaa-theologie betrokken managers van de Academie Social Work & Theologie van hogeschool Viaa. De opbrengsten van die besprekingen zijn verwerkt in de uiteindelijke resultaten, waarbij de bestuurders van Viaa en TU-K daaraan hun goedkeuring hebben gegeven.

In het eerste hoofdstuk treft u een opsomming van de eerdergenoemde waarnemingen aan, onderverdeeld in inhoudelijke thema's en organisatiegerichte thema's. De hoofdstukken 2 tot en met 5 bespreken de plannen per programmaliijn. Dit Jaarplan 2017 wordt afgesloten met enkele opmerkingen over de jaren volgend op 2017, D.V.

1. Nadere analyses

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen drie analyses nader aan de orde. De samenwerking tussen onderzoekers – adviseurs – ontwikkelaars; de declarabiliteit van de medewerkers; de samenwerking met vergelijkbare organisaties en instanties. Het eerste onderwerp is inhoudelijk van aard (paragraaf 1.2), het tweede organisatorisch (paragraaf 1.3), het derde ligt op het snijvlak van die twee (paragraaf 1.4).

1.2 Inhoudelijk

Bij de start van het Praktijkcentrum stond de circulatie en generatie van kennis tussen de kerkelijke praktijk, de opleiding tot HBO-theoloog en predikant en de wetenschappelijke en praktijk-theoretische reflectie centraal. Het Praktijkcentrum zou direct nuttig voor de kerken moeten zijn door de inzet van deskundigheid. Tevens indirect door het ontwikkelen van nieuwe kennis in verschillende soorten vraagstukken van handelingsverlegenheid bij gemeenteleden, ambtsdragers en kerkelijke gremia. Onderzoek, produktontwikkeling, advisering en toerusting dienden in een nauw samenhangend verband uitgevoerd te worden.

In 2016 is teruggekeken op de manier waarop dit uitgangspunt was vormgegeven sinds de start van het Praktijkcentrum.

Geconstateerd werd dat een zekere ervaring verkregen is in het rondmaken van de cirkel. Voorbeelden daarvan zijn de manier waarop het vraagstuk van het hanteren van de kerkelijke tucht op de agenda is gezet, en de aandacht die er is gekomen voor bredere demografische ontwikkelingen in de kerken en de effecten voor krimpende gemeenten. Een voorbeeld van oefenen met het onderzoeken en uitproberen van nieuwe opvattingen en werkwijzen in nauwe samenspraak met gemeenten is het liturgieproject waarvoor van het Steunfonds Praktijkcentrum financiering is verkregen. Dit wordt momenteel uitgevoerd in enkele gemeenten.

Tegelijk werd geconstateerd dat er nog een slag te maken is. Met name het uitvoeren van onderzoek, geïnitieerd door het Praktijkcentrum, op basis van waarnemingen die binnen het Praktijkcentrum zijn gedaan tijdens de uitvoering van advies- en ondersteuningsactiviteiten, is achtergebleven. Vanuit het Praktijkcentrum is wel allerlei onderzoek gedaan, maar dit betrof voornamelijk onderzoek in opdracht van deputaatschappen, d.w.z. externe opdrachtgevers.

Vanuit deze constatering is besloten dat in 2017 gestart zal worden met één of enkele onderzoek(en) naar vraagstukken die direct vanuit die praktijk in de kerken naar voren komen. Iedere programmalijn zal een bijdrage leveren aan de formulering van zulks 'zelf-gegenereerd onderzoek'. De financiering daarvan zal gedaan worden door hetzij toegekende gelden vanuit het Steunfonds, hetzij de inzet van studenten Viaa-theologie / afstudeerfase, hetzij studenten TU-K / master algemeen – afstudeerfase of master-2-predikantsopleiding of afstudeerfase. Waar mogelijk zullen andere fondsen worden benaderd om dit (voor een deel) te financieren.

Dit voornemen betekent dat er meer directe onderzoekfocus bij adviseurs moet komen. Daar ondertussen het merendeel van de adviseurs op master-niveau is opgeleid of binnenkort dat niveau heeft behaald, maakt dit het realiseren van deze vereiste haalbaar. Waar mogelijk zullen adviseurs ook (delen van) onderzoek gaan uitvoeren, net als in enkele gevallen onderzoekers ook (delen van) advies- en toerustingswerk kunnen uitvoeren.

Verantwoordelijk voor de bewaking van dit onderdeel is Dr. Hans Schaeffer, hoofd onderzoek.

1.3 Organisatie

Bij de aanloop naar de start van het Praktijkcentrum zijn medio 2013 afspraken gemaakt over de declarabiliteit van de medewerkers. Daarbij ging het om die medewerkers die 'overkwamen' vanuit het Centrum-G en die medewerkers die vanuit Viaa-theologie gedetacheerd werden. Besloten werd toen dat de directeur en de medewerkers die vanuit TU-K gedetacheerd werden, alsook de secretariële en administratieve ondersteuning van declarabiliteit waren vrijgesteld. De directeur en de secretariële en administratieve ondersteuning zouden uit de quota van de kerken betaald worden, de medewerkers vanuit de TU-K konden de voor hen beschikbare onderzoekstijd (conform de gewoonten in het universitair systeem) inzetten voor het Praktijkcentrum.

Om die declarabiliteit inzichtelijk te maken werd een formule opgesteld, die door de toenmalige partners werd goedgekeurd. Deze is vervolgens door de penningmeester en de directeur in het overleg met de Deputaten Financiën & Beheer (verder DFB) ingebracht.

Deze formule is gebruikt om de declarabiliteit in kaart te brengen en regelmatig onderwerp van begeleiding te laten zijn, zowel op individueel als op teamniveau. De administrateur rapporteerde daarover aan de directeur, die de rapportage overlegde bij het bestuur en inbracht op de teamvergaderingen.

In 2016 is geconstateerd dat overall die declarabiliteit zich ontwikkeld heeft in de voorgestelde richting en op teamniveau gehaald kan worden. Op suggestie van het bestuur en DFB wordt de opbouw van de formule nu getoetst op overeenstemming met de cijfers die uit de urenregistratie naar voren komen. Daardoor kan een meer adequate formule worden opgesteld, maar kan tevens bezien worden waar eventueel een toename van declarabiliteit kan worden gerealiseerd. Zulk onderzoek is wenselijk tegen de achtergrond van demografische en economische ontwikkelingen binnen de kerken, die in de richting wijzen van een toename van druk op de beschikbare middelen binnen het kerkverband. Tevens kan zo'n onderzoek informatie opleveren over de relatie tussen declarabiliteit en facturabiliteit, daar in het Praktijkcentrum ook ruimte is om gemeenten te dienen die niet in staat zijn de kosten voor zulke ondersteuning (volledig) te dragen.

Verantwoordelijk voor de bewaking van dit onderdeel is Dr. Henk Geertsema, directeur.

1.4 Samenwerking

Het onderwerp Samenwerking is een belangrijk speerpunt voor het Praktijkcentrum.

In de aanloopperiode 2014 – 2016 is de aandacht vooral gegaan naar de samenwerking tussen de drie groepen medewerkers (ex-Centrum-G – advies & produktontwikkeling, Viaa-theologie – onderzoek & advies & produktontwikkeling, TU-K Praktische theologie – onderzoek & advies) en naar de samenwerking tussen het Praktijkcentrum en de opleidingen TU-K en Viaa-theologie. Ondertussen is de samenwerking met de TU-K steeds concreter geworden (zie bijvoorbeeld de samenwerking op het terrein van de tucht en krimp) en de samenwerking met Viaa-theologie krijgt toenemend gestalte via stages en afstudeerprojecten (een student studeerde af op onderzoek naar het functioneren van kringen, in opdracht van het Praktijkcentrum, en heeft nu een projectaanstelling om dit onderzoek voort te zetten met financiering van het Steunfonds en het Diaconaal Steunpunt/GDD).

Daarnaast is vanuit het Praktijkcentrum binnen de GKV het gesprek op gang gebracht naar de systematische verzameling van gegevens ten behoeve van beleidsvoorbereiding.

Vanuit het Praktijkcentrum is deelgenomen aan de werkgroep Valorisatie van de voorbereidingsgroep Gereformeerde Theologische Universiteit (verder GTU). In die valorisatiegroep kwam aan de orde dat in een seculariserend land met een krimpend christelijk volksdeel samenwerking op allerlei terrein wenselijk en noodzakelijk zal worden.

Het Praktijkcentrum participeert in de redactie van het tijdschrift voor ambtsdragers Dienst, in verschillende samenwerkingsprojecten met het Diaconaal Steunpunt/GDD, de uitgeverij Buijten & Schipperheijn, waarvan sommigen met de Bijbelstudiebond en / of Luisterpost|Bralectah. Verder is Hans Schaeffer, vanuit het Praktijkcentrum/TU-K, lid van de brede redactie van Onderweg, van de redactie van 'Kontekstueel. Tijdschrift voor gereformeerd belijden nu', en lid van de redactie van 'Handelingen. Tijdschrift voor praktische theologie en religiewetenschap'.

Vanuit het Praktijkcentrum wordt toegang tot de doelgroep van (potentiele) gebruikers op een bij de tijd-passende wijze steeds urgenter. Deze toegang is nu deels de eigen nieuwsbrief, deels gerichte mailing, deels via Dienst en specifieke producten (bijvoorbeeld FollowUp!, Open!).

In 2017 zal de samenwerking via Dienst en via partners in de wereld van uitgeverijen (bijvoorbeeld Buijten & Schipperheijn) en produktontwikkelaars (bijv. Luisterpost|Bralectah) versterkt worden. In het bijzonder gaat het om gedachtenontwikkeling over de vormgeving van moderne wijzen van verspreiding van informatie en diensten (bijvoorbeeld de ontwikkeling van websites en app's, naast andere vormen, zoals geprinte media of nieuwe mogelijkheden voor toerustingscursussen).

Daarnaast zal de samenwerking met direct naastliggende organisaties nagestreefd worden in zo concreet mogelijke vorm. Het gaat dan om de samenwerking met het Diaconaal Steunpunt van de GKV / NGK (en zo mogelijk CGK) en samenwerking met de collega's van het Nederlands Gereformeerde Toerustingswerk (verder NGT).

Het Praktijkcentrum streeft er daarmee naar een stabiele netwerkpartner te zijn en met anderen stabiele netwerken te ontwikkelen voor de bevordering van de voortgang van het evangelie en het functioneren van de kerken en christelijke gemeenschappen.

1.5 Afsluiting

De nadruk voor de verdere organisatieontwikkeling in 2017 is hiermee aangegeven: verdere implementatie van de beleidsuitgangspunten uit het meerjarenplan 2014 – 2017. Daarnaast zal in 2017 de Generale Synode van de GKV plaatsvinden. De uitkomsten van deze synode zullen meegenomen worden al zo spoedig mogelijk in 2017. Zowel waar het gaat om zaken die direct voortvloeien uit de algemene taakstelling voor het Praktijkcentrum van de synode, als afgeleide taken die via deputaatschappen of specifieke opdrachten aan het Praktijkcentrum zullen worden gegeven. Indien nodig zal een tussentijdse bijstelling van het Jaarplan 2017 plaatsvinden.

2. Programmaliijn 1: Verbinding met de Bron

2.1 Inleidend

Ondanks de terugloop van het aantal christenen in de Nederlandse samenleving behoudt het christelijk geloof ook in dit nieuwe jaar een doorgaande betekenis en relevantie. God en Zijn woord blijven altijd actueel. De relevantie van het geloof in Jezus Christus is de aandrijfkracht voor het contact maken met elkaar in de gemeente en met de omgeving waar christenen leven. Er is verlangen in die gemeenschap van de kerken aanwezig om opnieuw wegen te zoeken in het contact komen met Jezus Christus als Bron van het bestaan. Geloofsbeleving en de geloofservaringen in de kerk maken hier een groot deel van uit. De kerk zal de bron van het geloof voortdurend moeten zoeken, zowel als gemeenschap als wel door de individuele leden.

2.2 Dienstverlening

Follow Up / Bijzonder

De methoden ter ondersteuning van catechese, jeugdwerk en geloofsonderwijs in de volle breedte van niveaus van jongeren worden met eenmalige activiteiten als toerusting aan de afnemers in de kerken aangeboden. Dit kan op aanvraag, maar met de verschijning van nieuwe delen van Bijzonder zal dit opnieuw worden gepromoot in de kerken. Dit in samenwerking met Buijten & Schipperheijn.

Bijbelstudie OPEN - Twintigers 'event'

Eind 2016 is het bijbelstudiemateriaal 'Open' verschenen, in samenwerking met Buijten & Schipperheijn en de Bijbelstudiebond. Met dit materiaal worden jongvolwassenen geholpen om zelf de Bijbel te leren begrijpen. Aan de hand van verschillende Bijbelse personen en Bijbelboeken worden interessante weetjes aangeboden en worden gebruikers uitgedaagd te zoeken naar de toepassing in hun eigen leven.

In het voorjaar 2017 zal een 'twintigers-event' worden georganiseerd, voor twintigers, predikanten en jeugdwerkers. Dit event is bedoeld om twintigers te laten kennis maken met OPEN en om hen te stimuleren om hun plek in de kerk in te nemen en te zeggen 'Hier ben ik, ik heb iets toe te voegen aan het kerkelijk leven'.

Toerustingsstructuren

Het Praktijkcentrum is bezig met een verkenning naar nieuwe middelen die het lezen in de Bijbel en de informatievoorziening voor de Bijbellezers ondersteunen. De 'oude' bijbelstudieverenigingen nemen in aantal af en in samenwerking met de Bijbelstudiebond en Luisterpost|Bralectah zijn verkennende gesprekken gaande om nieuwe vormen (meer digitaal) te onderzoeken. De Bijbelstudiebond wil een onderzoek naar de behoeften van bijbelstudietoerusting in de kerken.

Geloofsgesprek in de kerk als thema

Naast de bestaande dienstverlening van de cursus Samen in Gesprek komt de vraag naar verdiepende geloofsgesprekken met enige regelmaat naar het Praktijkcentrum toe. Het plan is om een aanvullend product van toerusting te ontwikkelen die dit gesprek in de gemeente kan gaan ondersteunen.

Wetenschap in de kerk?

De Bijbel is geen antwoordenboek op wetenschappelijke vragen. Want, wat zegt de Bijbel over hoe wetenschap en persoonlijk geloof zich tot elkaar verhouden? Over onze plek in het heelal? Over of

we ons brein zijn of niet? Tegelijk gaat de Bijbel over het hele leven. In samenwerking met Forum C worden regionale bijeenkomsten belegd die middelen aanreiken voor het gesprek hierover in de gemeente en binnen het jeugdwerk.

Preken tussen de leerlingen

In samenwerking met de Permanente Educatie aan Predikanten wordt een training voor predikanten aangeboden in een programma van 4 dagdelen. Leren heeft voor ieder gemeentelid een andere betekenis. Hoe sluit je daarbij aan als predikant? Wat is leren eigenlijk, welk effect beoog je en hoe bereik je dat doel? Wat is je eigen rol in dit leerproces en hoe prikkel je je 'leerlingen' tijdens een leerdienst? Zomaar een aantal vragen die in de training verwerkt zijn.

Inspirerende erediensten

In ten minste 2 kerkelijke gemeenten zal een pilot rond liturgie uitgevoerd worden, waarmee er een vernieuwde kennismaking en nieuwe doordenking is van de liturgie vanuit verschillende (muziek) stijlen. Met behulp van dit toerustingsprogramma wordt er in een begeleidingsproces met de gemeente samen gezocht naar een nieuwe kleur in de liturgie.

Jongeren en de kerk(dienst)

Het Praktijkcentrum zal een regiobijeenkomst organiseren rondom het thema 'jongeren en de kerkdienst'. Rondom de kerkdienst spelen verschillende discussies. Men zegt: het gaat anders dan vroeger of men zegt: het moet anders. Er leven verschillende verlangens. Door middel van een pilot regiobijeenkomst, waarin o.a. de dialoog rondom dit onderwerp wordt gefaciliteerd, moet er een betere visievorming ontstaan ten aanzien van hoe kerkdiensten aansluiten bij jongeren. Dit valt overigens in een breder kader, te weten dat jongeren zich in deze tijd anders verhouden tot de kerk in vergelijking met voorgaande generaties.

Cursus narratief Bijbellezen

De Bijbel in verbinding brengen met het eigen levensverhaal hoort bij narratief Bijbellezen. Hoe doet men dat? Er wordt een cursus voor gemeenteleden ontwikkeld en deze zal, in eerste instantie, als pilot in één gemeente worden uitgevoerd.

2.3 Onderzoek

Geloofsverlating & uitverkiezing

Kerkleden van allerlei generaties verlaten de kerk 'in stilte' (stille kerkverlating). Jongeren lopen in deze trend voorop. Sommigen sluiten zich (op termijn) bij andere kerken of kerkgroepen aan, maar in veel gevallen is kerkverlating door jongeren ook Gods- of geloofsverlating. Hoe gaan (groot)ouders, familie en de kerkgemeenschap om met jongeren die het geloof loslaten? En, welke vragen en antwoorden zijn van betekenis in de omgang met dit fenomeen in de kerk?

Het, in samenwerking met de TU-K hiervoor te ontwikkelen, onderzoek gaat in op twee gebieden: (1) formulering van kennisinhouden op het niveau van (doorsnee) gemeenteleden en (2) een analyse van de resultaten van onderzoek naar vragen van (groot)ouders bij geloofsverlating. Dit zal resulteren in nieuwe producten van het Praktijkcentrum.

Stille kerkverlating

Met behulp van het Steunfonds zal het Praktijkcentrum verder onderzoek doen naar stille kerkverlating. Dit is een 2-jarig onderzoeksproject van het Praktijkcentrum naar initiatie, integratie, congregatie en contemplatie van gemeenteleden in verschillende leeftijden binnen de GKv.

De beleving van het Heilig Avondmaal

Vanuit de TU-K is onderzoek in uitvoering naar de beleving van het Heilig Avondmaal in zes verschillende plaatselijke kerken (GKv en CGK). Doel van dit onderzoek is om verschillen in beleving binnen en tussen de denominaties te adresseren, zodat kerkenraden en predikanten op basis van deze inzichten de avondmaalspraktijk in de lokale gemeente kunnen evalueren.

3. Programmaliijn 2: Gemeenten, leidinggeven en transitie

3.1 Inleiding

De kerk als instituut is aan verandering onderhevig. Er wordt gezocht naar, gediscussieerd over en geëxperimenteerd met hoe kerk te zijn in deze tijd. Van leiders in de kerkelijke gemeenten wordt daarbij verwacht dat zij veranderfactoren tijdig peilen en erop weten te reageren door te verbeteren, vernieuwen of juist te behouden en zo doelgericht de gemeente kunnen beïnvloeden (transformationeel leiderschap).

Het Praktijkcentrum ondersteunt en adviseert kerken hierbij, zowel door concreet mee te denken met de uitvoerders als wel met de leidinggevendenden. Aan hen wordt begeleiding geboden in het licht van veranderingen die van buitenaf (samenleving, kerkverband) en van binnenuit (geestelijke, organisatorische of materiele noodzaak) worden ingezet. De focus van het Praktijkcentrum ligt daarbij allereerst bij de leiding die op lokaal niveau aan de gemeenten gegeven wordt. Hierbij valt dan te denken aan de kerkenraad en verder kader. Gezien de verschillen in ontwikkeling tussen de diverse plaatselijke geloofsgemeenschappen, is de centrale vraag dan ook: wat voor leiding is hier nodig? Waarop moet deze leiding inzetten?¹

In de begeleiding zal in toenemende mate gewerkt worden vanuit de waarderende gemeenteopbouw. Eén van de adviseurs zal hier ook verder in geschoold worden in 2017. De kern van waarderen opbouwen is uitgaan van vertrouwen op de Geest van God.² Gemeenten en kerkenraad leggen de focus op wat hen geschonken is en leren groeien vanuit wat zij om zich heen zien als zij stil staan. Waarderende gemeenteopbouw vraagt om goede gesprekken, het delen van ervaringen, vieren van genade, bezinning en aandacht voor wat de Geest heeft gegeven.³ Dat maakt dat gemeenteopbouw niet activistisch of probleemgericht wordt, maar een dankbare taak waarbij vele gaven aan het licht kunnen komen.

3.2 Dienstverlening

Begeleiden van trajecten

Het grootste deel van de tijd voor dienstverlening gaat naar het begeleiden van trajecten *op maat*, dat wil zeggen gebaseerd op de specifieke vraag en situatie van de opdrachtgever. In veel gevallen betreft dit de kerkenraad van een gemeente die zoekende is naar een goede manier om de onderlinge samenhang in de gemeente te kunnen bevorderen. Deze onderlinge samenhang is in de meeste gevallen onder druk komen te staan door verschillende zienswijzen. Hoe kan de kerkenraad gemeenteleden stimuleren om begrip te krijgen voor elkaars opvattingen en/of hoe kan de kerkenraad begrip krijgen voor opvattingen van gemeenteleden en vice versa?

Pepdag voor de kerkenraad

Opnieuw zullen er in september 2017 twee pepdagen worden georganiseerd, ditmaal rond het thema 'Bereidwillig'. Het afstudeeronderzoek dat verderop genoemd wordt zal hier o.a. in verwerkt worden. De doelen van de pepdagen zijn kennis opdoen, ervaringen uitwisselen en de bezinning in eigen gemeente een impuls geven.

---

¹ Zie ook *Kerken onderweg*, rapport behoeftenonderzoek Praktijkcentrum, voorjaar 2014, p.13.

² <http://www.kijkopkerk.nl/nieuws/nieuws/waarderend-opbouwen-een-nieuwe-werkgroep.html>

³ Zie ook de rijkdom van de gemeente zoals beschreven in 1 Korinte 1,1-9.

Startpunt

Startpunt, ontwikkeld in 2016, is een eenvoudig inzetbaar instrument voor kerken die graag willen weten waar ze staan. Het bestaat uit een online vragenlijst voor alle gemeenteleden boven de 16 jaar en gaat samen met begeleiding door een adviseur van het Praktijkcentrum.

Startpunt geeft een kerkenraad en gemeente inzicht in het eigen functioneren. Dit inzicht is een aanknopingspunt voor verdere groei. Het kan bijvoorbeeld de start zijn van een ontwikkelingsproces of een aanleiding om aan een onderdeel van het gemeentezijn meer aandacht te besteden.

Kerk in Praktijk

Het Praktijkcentrum, en waar mogelijk in samenwerking met derden, wil werken aan een app voor werkers in de kerk. Doel van de app is het snel en eenvoudig toegankelijk maken van informatie en achtergronden voor werkers in de kerk.

Conferentie INNOV8

Tweejaarlijks wordt er een landelijke conferentie gehouden voor professionele kerkelijk jongerenwerkers en professionals in een organisatie die betrokken is bij kerkelijk jeugdwerk. Ten tijde van het schrijven van dit jaarplan wordt bepaald hoe het Praktijkcentrum zal participeren in de organisatie van deze conferentie. De eerstvolgende conferentie vindt plaats in april/mei 2017.

Minor jongerenwerk

Als onderdeel van het leerprogramma vanuit Viaa-theologie wordt de minor 'Jongerenwerk' aangeboden. Wanneer er studenten zijn die zich hiervoor inschrijven dan zullen adviseurs van het Praktijkcentrum een aandeel leveren aan deze minor, concreet rondom social media, leefwereld van jongeren en jongerenpastoraat.

OnderWeg

Het Praktijkcentrum verzorgt in het blad OnderWeg, in samenwerking met het NGJ, de jeugdwerkpagina. OnderWeg is een tweewekelijks kerkelijk magazine voor gemeenteleden binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (GKv). De artikelen gaan over onderzoeken, trends en ontwikkelingen in het jeugdwerk en reiken tips aan waarmee jeugdwerkers concreet aan de slag kunnen. Ook verzorgt het PC de invulling van de rubriek Praktijklokaal.

Jong en geloven

In Samenwerking met AKZ+, Missie Nederland en het OJCK (Onderzoekscentrum voor Jeugd, Kerk en Cultuur) biedt het Praktijkcentrum een AKZ+-serie 'Jong en geloven' aan. Wie zich wil bezinnen op kerk- en christenzijn in deze tijd, kan er niet omheen zich diepgaand bezig te houden met de overdracht van het geloof op de volgende generatie. Thema's die zoal aan de orde komen: geloofsopvoeding en geloofsoverdracht, didactiek en (godsdienst)pedagogiek, jongerencultuur, intergeneratief werken, discipelschap, missionair kinder- en jeugdwerk.

3.3 Onderzoek

Kringen in de kerk

Veel kerken zijn bezig met de oriëntatie op of de uitvoering van het gemeente zijn met kringen. Kerken worden in kleinere groepen verdeeld om onderling de betrokkenheid te vergroten.

Naast het doorgaande aanbod van het Praktijkcentrum van training en advies zal onderzoek worden gedaan naar de invloed van de postmoderne netwerksamenleving op het kringenwerk in de kerk. Dit onderzoek zal grotendeels worden uitgevoerd door een master-student TU-K.

Krimpende kerken

Met behulp van het Steunfonds zal het Praktijkcentrum verder onderzoek doen naar krimpende gemeenten. Onderdelen hiervan zijn het bevragen van lokale gemeenten op groeicijfers, het inventariseren van het toekomstperspectief en de vragen van gemeenten in een situatie van krimp.⁴

Bereidwilligheid ambtsdragers

Twee studenten van hogeschool Viaa zullen in opdracht van het Praktijkcentrum hun afstudeeronderzoek doen rond de vraag: 'Wat maakt bereid tot het ambt'? In enkele gemeenten zal gekeken worden naar wat maakt dat men ambtsdrager wil worden en wil blijven. Ook zal gekeken worden wat maakt dat mensen niet bereid zijn om een ambt te bekleden.

Vacante gemeenten

Dit betreft een vergelijkend onderzoek naar de gevolgen van (plotseling) vacant zijn voor de ervaring en invulling van het leiderschap in de gemeente. Dit onderzoek is in de voorfase en zal slechts worden uitgevoerd als vanuit fondsen subsidie kan worden verkregen.

Taakuitvoering predikanten GKv

Vanuit de TU-K wordt onderzoek gedaan door een student naar de concrete taakinvinging en tijdsbesteding door predikanten binnen de GKv. Doel is om zicht te krijgen op deze taakinvinging, en deze te evalueren in het licht van het vigerende beroepsprofiel en de opleidingsdoelen van de TU-K. Dit onderzoek zal worden opgezet in samenwerking met SKW.

GKv als werkplek

Dit betreft een evaluerend kwalitatief onderzoek in samenwerking met derden naar predikanten die de kerk als werkplek hebben verlaten. Wat zijn hun motieven om andere werkzaamheden op te pakken of elders te gaan werken? Welke lessen kan de opleiding, de kerk en de ondersteunende organisatie hiervan leren?

Dit afstudeeronderzoek zal slechts worden uitgevoerd als erop wordt ingetekend door studenten VIAA of TU-K.

3.4 Overige

Waarderende gemeenteopbouw

Namens het Praktijkcentrum hebben Hayo Wijma en Jannet de Jong zitting in het bestuur van de Werkgroep Waarderende Gemeenteopbouw. Dit zal voortgang krijgen in 2017.

Professioneel netwerk

Het Praktijkcentrum participeert in het bestuur van Waarderende Gemeenteopbouw, werkt mee aan Re-search & Re-act, mogelijkkerwijs aan INNOV8 en organiseert eigen regionale en classicale bijeenkomsten. Vanuit deze programmalijn zijn er contacten met diverse organisaties en deputaatschappen binnen de GKv.

---

⁴ Projectplan Krimp is op te vragen bij het Praktijkcentrum.

4. Programmalijs 3: Uitreikende gemeenschappen

4.1 Inleiding

Er is een aanhoudend groeiend besef binnen geloofsgemeenschappen dat de kerk verandert en ook veranderen moet om relevant te blijven. Dit vertaald zich ook in een groeiend verlangen, zoals eerder reeds verwoord in het rapport 'Kerken onderweg, maar waarheen, en hoe?' (Behoeftenonderzoek 2014), om meer gericht te zijn op de wereld buiten de kerk.⁵ Uit de praktijk blijkt dat dit zich voornamelijk uit in toenemende activiteiten op het gebied van extern diaconaat.

Geloofsgemeenschappen kunnen ervoor kiezen om hun maatschappelijke dienstverlening in de praktijk te scheiden van godsdienstige activiteiten. Het Praktijkcentrum wil echter geloofsgemeenschappen stimuleren om hun identiteit te (her)ontdekken en/of te bewaren, zodat de missionaire en diaconale activiteiten van geloofsgemeenschappen niet worden gescheiden, maar hooguit worden onderscheiden.

Lokale geloofsgemeenschappen varen steeds vaker hun eigen koers, passend bij haar context. Deze vrijheid en zelfstandigheid past in de dynamische staat waarin geloofsgemeenschappen worden vormgegeven. Belangrijk daarbij blijft wel dat geloofsgemeenschappen gezien worden als organisatie (regels, structuren en afspraken), sociale beweging (bevlogenheid en idealen) en gemeenschap (onderlinge verbondenheid en onderlinge relaties). Alle drie brengen grenzen met zich mee, maar ze zijn allemaal nodig wil er sprake zijn van continuïteit.⁶ Tegelijk zijn (grensverleggende) innovatie experimenten nodig en is het een taak van geloofsgemeenschappen om dit te faciliteren.

Het Praktijkcentrum zal zich omtrent onderzoek binnen deze programmalijn richten op de mogelijkheden om het evangelie te verkondigen door middel van directe evangelisatie en door middel van diaconale aanwezigheid van de gemeente in de samenleving, alsook naar de gevolgen die dit heeft voor gemeenten en gemeentestichting.

Er zal gezocht worden naar participatie van gemeenten die hier nadrukkelijk mee experimenteren, hetzij vanuit een primair missionaire optiek, hetzij vanuit een primair diaconale optiek.

4.2 Dienstverlening

Loketfunctie

Het Praktijkcentrum fungeert als een loketfunctie voor christelijke geloofsgemeenschappen. Gemeenten (leden) kunnen bij het Praktijkcentrum terecht voor al hun vragen over het missionair en diaconaal⁷ functioneren. Het Praktijkcentrum stimuleert geloofsgemeenschappen in hun missionaire en diaconale bezinning. Daarnaast ondersteunt en begeleidt het Praktijkcentrum (startende) missionaire initiatieven. Op aanvraag van gemeenten worden gemeenten ondersteund in hun missionaire bewustwording en het uitvoeren van activiteiten in deze dimensie.

Zoekerswebsite

Met o.a. de zoekerswebsite www.vragenovergeloven.nl richt het Praktijkcentrum zich op het ondersteunen van lokale kerken. Op deze site zijn allerlei antwoorden op basale geloofsvragen

⁵ Kerken onderweg, rapport behoeftenonderzoek Praktijkcentrum, voorjaar 2014, p.36-37.

⁶ Stoppels, S., Voor de verandering, p.50-51.

⁷ De primaire loketfunctie van diaconaal functioneren ligt bij het Diaconaal Steunpunt.

verzameld. De site is dus wel gericht op zoekers, maar het is de bedoeling dat lokale kerken de site gebruiken als hulpmiddel in het contact met zoekers. Artikelen kunnen gratis worden overgenomen op de eigen website of worden gedeeld op sociale media. Op deze manier kan de site fungeren als een bron voor christenen en kerken die online present willen zijn. Om christenen hiertoe aan te moedigen is er een Facebookgroep opgericht met de naam 'Missionair Platform'. In deze groep kunnen mensen zelf tips en inspiratie, artikelen en werkvormen delen voor dagelijks missionair leven.

LEF Learning Community

De [Learning Community](#) is een tweejarig leertraject waarin jeugdwerkers leren hoe ze kunnen bouwen aan een cultuur van discipelschap en missionair zijn in het jeugdwerk. De focus daarbij is de eigen geloofsrelatie die wordt verdiept. Het is daarbij niet de bedoeling dat er verteld wordt wat wel en niet moet. Het is geen formule of programma. De Learning Community kan (naast de catechese) een innovatief alternatief zijn voor de jeugdvereniging waarin het bouwen aan relaties met jongeren centraal staat. Concreet kan dit bijvoorbeeld betekenen dat jongeren tweewekelijks in groepjes van vijf bij een gezin thuishkomen om samen te eten, om daarna in gesprek te gaan rondom de Bijbel.

Bloeiend diaconaat

In 2016 is de cursus 'Bloeiend diaconaat' (werktitel was 'De Barmhartige Kerk') ontwikkeld door het Diaconaal Steunpunt voor de GKv en NGK en het diaconaal bureau van de CGK in samenwerking met het Praktijkcentrum. Bloeiend diaconaat is een videocursus voor diaconieën om concrete stappen te zetten in de ontwikkeling van de eigen diaconale praktijk. Deze cursus wordt aangeboden en gefaciliteerd vanuit het Diaconaal Steunpunt.

In 2017 willen we met dezelfde partners een vervolg geven aan deze cursus door een soortgelijke cursus te ontwikkelen voor gemeenteleden.

Deel je leven

Deel je leven! is een samenwerkingsproject van de diaconale steunpunten en het jeugdwerk uit de NGK, GKV en CGK. Samen wordt er gewerkt aan een sterkere verbinding tussen diaconaat en jongeren in de gemeente. Dit vanuit de gedachte dat juist diaconaat een van de sleutels kan zijn om jongeren de essentie van het evangelie te laten zien en te laten ervaren. Kerken krijgen hierbij handvatten aangereikt om jongeren daadwerkelijk te betrekken bij het diaconaat van de gemeente. In 2017 zal er een e-book verschijnen en zullen er regionale toerustingsavonden worden georganiseerd voor diakenen en jeugdwerkers. Daarnaast zullen er o.a. op de jeugdleidersconferentie en op de landelijke diakendag workshops worden gegeven.

Christen zijn in je wijk

In 2016 is de cursus 'Christen zijn in je wijk' (werktitel was 'Kerk-zijn in je wijk') ontwikkeld. Deze cursus wil een bezinning zijn op de vraag hoe je missionair kunt zijn in een omgeving die weinig binding heeft met kerk en geloven. Hierbij wordt missionair zijn vooral opgevat als - zowel individueel als gezamenlijk - getuigend christen zijn. Het doel van deze cursus is daarom een bezinning op getuigend christen zijn in de eigen dagelijkse praktijk. In 2016 is de cursus ontwikkeld en afgenomen door een gemeente. In 2017 wordt de cursus aangescherpt en nogmaals in minimaal een gemeente gegeven. Deze cursus is opgenomen in het standaard aanbod aan kerken.

De zoektocht naar een vernieuwend evangelie

Het is in Nederland niet gewoon om te geloven in God. Voor jongeren geldt dat dit in hun opvoeding en ontwikkeling nauwelijks wordt gestimuleerd. Daar waar dit wel gebeurt, blijkt het moeilijk om te geloven. Vaak wanneer het evangelie klinkt, ervaren jongeren niet dat ze worden

aangesproken. Waarom voelen ze zich niet aangesproken? Is het evangelie een dwaasheid, iets om je aan te ergeren of is er meer aan de hand? Het Praktijkcentrum zal een toerustingavond voor jeugdleiders ontwikkelen waarin vanuit verschillende perspectieven naar dit vraagstuk wordt gekeken, om te zien hoe 'nieuwe' dimensies van het evangelie oplichten die de relevantie van het evangelie laten zien voor jongeren van vandaag.

4.3 Onderzoek

Mobilisatie tot missie door mobilisatie van gemeenschap

Dit betreft het promotieonderzoek van medewerker Annemiek de Jonge waarin de effecten van kerkplanting op de plantende kerk in beeld worden gebracht.

Gemeentestichting

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) 2014 heeft in haar instructie voor het deputaatschap Aanvullende Steun Missionaire Projecten o.a. het volgende opgenomen over de diensten van het Praktijkcentrum: erop toezien dat de ervaring die wordt opgedaan in projecten en experimenten via het Praktijkcentrum wordt gedeeld met kerken in het algemeen.

Het Praktijkcentrum voert een onderzoek uit niet om alleen ervaringen op te halen en te ordenen, maar ook om te focussen op effectiviteit en identiteit van de gemeentestichtingsprojecten. Dit heeft geleid tot twee onderzoeksobjecten:

1. Missionaire gemeentestichtingsprojecten aangaande motieven, werkwijzen, effecten, ervaringen en geleerde lessen en het beschikbaar stellen van deze data aan de kerken. (GS 2014, besluit 2b (53-D-1))
2. De beleden en beleefde Gereformeerde identiteit (GS 2011, Acta art. 54) van zowel de gemeentestichtingsprojecten zelf als de context van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Concreet betekent dit dat er onderzoek gedaan wordt naar identiteit en gemeentestichtingsprojecten. Centraal staat het gesprek initiëren en dit gesprek van input voorzien over gemeentestichting in wisselwerking met (moeder)kerken. Verder zal het onderzoek leiden tot aanbevelingen over duurzame gereformeerde gemeentestichting in nauwe samenwerking met (moeder)kerken.

Kerk en participatie

Een onderzoek dat het Praktijkcentrum uitvoert in samenwerking met de Theologische Universiteit te Kampen is dat naar 'Hart van Vathorst', een samenwerkingsinitiatief in Amersfoort-Vathorst. Het project 'kerk en participatie' wil lokale geloofsgemeenschappen helpen vorm te geven aan haar roeping om een inclusieve gemeenschap te zijn. Dat wordt gedaan door het unieke, innovatieve project Buitengewoon Zorgzaam in Amersfoort Vathorst op de voet te volgen en te leren van wat de deelnemers aan dit project doen. Onderzoeksdoelen hierbij zijn:

1. Beantwoorden van de vraag: Wat kunnen christelijke gemeenschappen op basis van ervaringen binnen 'Hart van Vathorst' leren als het gaat om een concrete en duurzame bijdrage aan zorg, hulp en ondersteuning aan de samenleving?
2. Een werkboek ontwikkelen waarmee kerken in het tijdsbestek van 3 maanden inzicht krijgen in de uitgangssituatie van hun gemeente, en concrete werkdoelen formuleren om als gemeente mee aan de slag te gaan.

5. Programmalijn 4: Data en Trends

5.1 Inleiding

Binnen deze programmalijn wordt er onder andere gewerkt aan het verzamelen en het bijhouden van onderzoeksdata. Het betreft hier voornamelijk gegevens die in het Praktijkcentrum, de TU-K en hogeschool Viaa ontwikkeld zijn.

Ook worden extern ontwikkelde onderzoeksdata geïnterpreteerd om trends op te speuren die voor de kerken en het werken in de kerk relevant zijn.

5.2 Werkzaamheden

Afgelopen jaar is er veel aandacht uitgegaan naar het verkrijgen van inzicht in de ledenaantallen van de orthodox-gereformeerde kerken (GKv, NGK en CGK). Ook zijn er overzichten gemaakt om de krimp van deze kleinere kerken inzichtelijk te maken. Het komende jaar zal er binnen deze programmalijn ingezet worden op het aanvullen van de aanwezige data.

Tevens zal er, meer systematisch dan in de voorafgaande periode, in samenwerking tussen de onderzoekers en de adviseurs specifieke data worden opgehaald binnen de gemeenten. Hierbij valt te denken aan gegevens als leeftijdsopbouw, opleidingsniveau en dergelijke.

Daarnaast is er ook een traject in gang gezet om te kijken welke gegevens de gemiddelde scriba heeft en welke men kan en wil delen met het Praktijkcentrum als kennisinstituut.

6. Onderzoek en projecten

6.1 Inleiding

Door het Praktijkcentrum wordt onderzoek gedaan, waarbij de al eerder genoemde circulatie van kennis doel en richting van het onderzoek bepaalt. Op basis van de opgedane ervaringen in dienstverlening en advies, in eerder onderzoek en de ontwikkelingen en inrichting van het onderwijs op Viaa en de TU-K, wordt begin 2017 gewerkt aan de ontwikkeling van een onderzoeksplan voor het Praktijkcentrum met het oog op de kerk in de nabije toekomst. Met het oog hierop zullen, ter voorbereiding van het nieuwe meerjarenplan Praktijkcentrum 2017-2020, binnen de programmalijn onderwerpen worden aangedragen die binnen dit meerjarenplan een bouwsteen kunnen zijn. Op deze manier wordt de kenniscirculatie zichtbaar en verantwoord. Daarbij wordt de verbinding gezocht tussen (praktische) theologie en onder meer organisatiekunde, verandermanagement en (godsdiens)tociologie.

6.2 Soorten onderzoek

Het onderzoek van het Praktijkcentrum omvat dat wat door medewerkers van de TU-K binnen het veld van de praktische theologie wordt gedaan, alsmede onderzoek dat door medewerkers van het Praktijkcentrum wordt verricht. Indien nodig wordt, soms met externe financiering, nieuw onderzoekspersoneel aangetrokken voor het doen van onderzoek.

Het onderzoek van het Praktijkcentrum is in lijn met de onderzoeksprogramma's van de onderzoeksgroep 'Reformed Traditions in Secular Europe' (RTSE) van de TU-K alsmede het onderzoeksprogramma van de Academie Social Work en Theologie van Viaa Hogeschool.

Het onderzoek van het Praktijkcentrum is globaal onder te verdelen in een viertal soorten.

Opdracht-gestuurd onderzoek

Dit soort onderzoeken zijn onderzoeken die door derden worden uitbesteed aan het Praktijkcentrum. Te denken valt aan deputaatschappen, kerkelijke gremia zoals classes of een Generale Synode, maar ook andere (kerkelijke) partijen kunnen aan het Praktijkcentrum een onderzoeksopdracht verstrekken. Hierop wordt binnen de grenzen van de mogelijkheden van het Praktijkcentrum (in personele en inhoudelijke zin) positief gereageerd. Het Praktijkcentrum wil op deze manier kennis en inzicht binnen het kerkelijke werkveld graag inzetten en benutten. Voor 2017 valt hieronder concreet het onderzoeksproject 'Gemeentestichting' (§ 4.3).

Thema-gestuurd onderzoek

Naast het hierboven beschreven onderzoek op verzoek van derden, wil het Praktijkcentrum ook onderzoek doen dat de kenniscirculatie in directe zin bevordert. De thema's die binnen deze kenniscirculatie worden gesignaleerd, en die in soms iets langer lopend onderzoek bediend moeten worden, probeert het Praktijkcentrum met behulp van zo mogelijk externe financiering te bedienen. Deze thema's worden in overleg tussen advies en dienstverlening, onderzoekers en externe partijen besproken en vastgesteld.

Voor 2017 vallen hieronder concreet de onderzoeksprojecten 'Stille kerkverlating' (§ 2.3), 'Geloofsverlating en uitverkiezing' (§ 2.3), 'Krimpde kerk' (§ 3.3), 'Bereidwilligheid ambtsdragers' (§ 3.3) en 'Taakuitvoering predikanten GKv' (§ 3.3).

Individuele onderzoeksprojecten

In het kader van de vigerende onderzoeksprogramma's van Viaa en de TU-K wordt ook (langerlopend) onderzoek geïnitieerd waarop specifieke onderzoekers worden aangetrokken. Via

externe financiering (vanuit de TU-K of andere partijen) zijn deze onderzoekers aangetrokken om bepaalde onderwerpen te bestuderen, waarbij empirisch onderzoek in de meeste gevallen hiervan een onderdeel vormt. Concreet gaat het om bv. junior-onderzoekers aan de TU-K of BA- en MA-onderzoek van Viaa of de TU-K.

Voor 2017 vallen hieronder concreet de onderzoeksprojecten 'De beleving van het Heilig Avondmaal' (§ 2.3), 'Kringen in de kerk' (§ 3.3) en 'Kerk en participatie' (§ 4.3).

Project-onderzoek

Dit zijn onderzoeken die – meer dan de andere soorten onderzoek – gericht zijn op directe valorisatie en toepassing van kennis in advies en/of dienstverlening. Hoewel uitgevoerd volgens de geldende standaarden, is de output veel meer gericht op de praktijk van het kerken-werk.

Voor 2017 valt hieronder concreet het onderzoeksproject 'Inspirerende erediensten' (§ 2.3). Ook het onderzoek dat zich richt op concrete dienstverlening aan een concrete gemeente of andere partij valt hier onder, zoals bijvoorbeeld gemeenten waarin 'Startpunt' (§ 3.2) wordt uitgezet.

6.3 Verantwoording

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform algemeen geldende methodologische standaarden voor praktisch-theologisch onderzoek. Deze standaarden worden bij de bachelor theologie van Viaa en de master theologie (eenjarig of predikantsmaster) van de TU Kampen gehanteerd vanuit de beschrijvingen van Verhoeven (2014), Verschuren (2011), Verschuren & Doorewaard (2007), Schepers, Tobi, Boeije (2016), aangevuld met de gebruikelijke literatuur over interviewen en kwalitatief onderzoek die ook voor PhD-kandidaten gehanteerd wordt in NOSTER, zoals Evers (2015) en Mortelmans (2013, 4e herziene druk). Voor statistische analyses wordt gebruik gemaakt van de eigen licentie SPSS van het Praktijkcentrum.

7. Organisatiegerichte ontwikkelingen

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen enkele specifieke onderwerpen aan de orde. Allereerst wordt de marketing nogmaals besproken (paragraaf 7.2), verder wordt de procesgang rond de bespreking van de rapportage op de GS GKV nader bezien (paragraaf 7.3) en als laatste krijgen kwaliteitsbeleid, huisvesting en personeelsbeleid aandacht (paragraaf 7.4).

7.2 Marketing

In 2016 zou voortgaand aandacht worden besteed aan de toerusting van collega's op het terrein van marketing en acquisitie en verder gegaan worden met bevorderen van de bekendheid van het Praktijkcentrum in de classes.

Ten aanzien van het eerste onderwerp zijn geen nadere activiteiten ontplooid in verband met de werkdruk van een aantal medewerkers en de keuze om de PR te laten verlopen via de weg van lezingen door medewerkers van het Praktijkcentrum in regionale en classicale bijeenkomsten: 'Het Praktijkcentrum komt naar u toe'.

De eerste lezingenronde in de noordelijke regio is van start gegaan. Inhoudelijk zijn de reacties van de deelnemers positief, ook het feit dat de uitnodiging van het Praktijkcentrum uitgaat en in de eigen regio een bijeenkomst bezocht kan worden krijgt waardering. In 2017 volgen de drie andere gedefinieerde regio's. Ook predikanten en leidinggevendenden uit de CGK en NGK worden uitgenodigd op die bijeenkomsten.

Daarnaast zal via Dienst, Christelijk Weekblad, OnderWeg, Kerkbode van het Noorden en via de nieuwsbrief regelmatig over het werk en de uitkomsten daarvan worden gepubliceerd. De medewerkers verzorgen verder lezingen voor gemeentevergaderingen over onderwerpen die direct met het werk verbonden zijn.

De ontwikkeling van een 'app' voor gebruik op de smartphone en de tablet wordt onderzocht en indien financieel haalbaar in gang gezet. Ook wordt geprobeerd aan de kerken een korte film over het Praktijkcentrum aan te bieden, te gebruiken voorafgaand aan de samenkomsten van de gemeenten.

In 2016 werd een verkort jaarverslag over het werk verspreid via TU-Magazine, gestreefd wordt dit opnieuw te doen in 2017. De ontwikkeling en verspreiding van per-adres-uitgaven binnen de kerken is kostbaar. Het gesprek over kosten en baten daarvan zal binnen het bestuur gevoerd worden.

7.3 Procesgang rapportage GS GKV 2017

De procesgang rond de bespreking van de rapportage 'Dienstbaar aan Priesters' aan de GS GKV is bij het opstellen van dit jaarplan nog niet exact bekend.

De ingediende meerjarenbegroting is voorbesproken met DFB en zal op enig moment door hen van een advies worden voorzien.

In de rapportage is aangesloten bij ontwikkelingen rond het opzetten van een ondersteunings- en adviesplatform voor vragen over de kerkorde en het kerkrecht, geïnitieerd door verschillende kerkelijke betrokkenen en uiteindelijk gerapporteerd door de TU-K. Een geormerkt bedrag is opgenomen in de begroting.

Daarnaast is aan de GS gevraagd een geormerkt bedrag toe te kennen voor de (her)opbouw van een adequate en bij-de-tijdse steunstructuur voor bijbelstudie voor alle leeftijdsgroepen binnen de kerken.

Indien een van deze projecten wordt toegekend, dan zal dat mogelijk nog tijdens de GS-zittingsperiode nadere afstemming en ontwikkeling vergen in samenwerking met andere instanties of deputaatschappen binnen de kerken.

Een en ander betekent dat een aanmerkelijk deel van de beleidsmatige activiteiten 2017 zal plaatsvinden rond de procesgang van de gehele GS GKV. En indien er in de GS-bespreking consequenties voor de partners aan de orde komen, zal ook daaromtrent extra inspanning gedaan moeten worden.

In ieder geval zal een deel van de tijd van de bestuursleden, de directeur en het hoofd onderzoek besteed worden aan de GS GKV.

7.4 Kwaliteit, huisvesting, personeelsbeleid

Het in 2014 ontwikkelde kwaliteitsbeleid zal worden gecontinueerd in 2017. Aan het bestuur wordt gerapporteerd op vier KPI's, conform de afgesproken systematiek.

De huisvesting zal in 2017 worden gecontinueerd op de huidige locatie. Aan hogeschool Viaa is gevraagd een voorstel te doen over de afname van ondersteuning op het terrein van ICT-voorzieningen. Dit voorstel zal eind 2016 worden gedaan.

De administratieve en secretariële ondersteuning is in 2016 op een zo laag mogelijk niveau gehouden. Gaande 2016 is helder geworden, dat dit niveau op een aantal momenten te laag is. In 2016 is daarom een eerste aanzet gedaan om vrijwilligers te betrekken bij een deel van het administratieve werk. In 2017 zullen de bureaucoördinator en de directeur nader experimenteren met de inzet van vrijwilligers.

8. Nawoord

Hoewel het voorliggende jaarplan een zeker 'technisch' karakter heeft, hebben we toch gemeend een inhoudelijk compleet en inspirerend document vorm te kunnen geven. Het werk in de kerken is namelijk op verschillende gronden 'inspirerend' voor ons als medewerkers.

Allereerst is het steeds opnieuw boeiend om te mogen samenwerken met mensen die in de kerken en namens de kerken in de samenleving actief zijn om het evangelie van Jezus Christus in de dagelijkse praktijk van kerk en geloof vorm te geven.

Daarnaast is het inspirerend om steeds als collega's in samenwerking met de collega's van Viaa en TU-K op professioneel, praktijk-theoretisch en wetenschappelijk niveau waarnemingen te doordenken en theorievorming te testen op nut en houdbaarheid voor het praktisch toerusten van de gemeenten en gemeenteleden.

En als centrale inspiratie geldt dat we al dit werk mogen doen in de bede om en onder de leiding van de Heilige Geest. De Geest van God zelf wil ons helpen als we Hem daar om bidden. En de Geest van God is krachtig, werkt onvoorzien en brengt vruchten voort die we als mensen nooit hadden kunnen bedenken.

Zo werken geeft moed als het soms tegenzit, durf als we soms opzien tegen dingen, hoop vanwege de zekerheid dat uiteindelijk God zelf in Christus naar een nieuwe wereld toewerkt. Een wereld waar Hij altijd direct bij ons zal zijn en nieuw leven permanent uit zijn koningschap over de wereld zal vloeien.

Dat ons werk voor de kerken ook in 2017 zo gezegend moge worden.

Bijlage begroting 2017